

מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל
MYERS-JDC-BROOKDALE
مایرس - جوینت - بروکدیل

מרכז אנגלברג לילדים ולנוער

דוח מחקר

מיפוי דרכי פעולה לקידום התלמידים המתקשים בבתי הספר החרדיים היסודיים של רשת 'מעין החינוך התורני'

דליה בן רבי ♦ רונלי רותם ♦ וצ'יסלב קונסטנטינוב ♦ מרים נבות

המחקר הוזמן על ידי האגף לחינוך מוכר שאינו רשמי במשרד החינוך
דרך לשכת המדען הראשי ומומן בסיועו ובסיוע קרן הארי וינרייב לקידום ילדים

מיפוי דרכי פעולה לקידום התלמידים המתקשים בבתי הספר החרדיים היסודיים של רשת 'מעין החינוך התורני'

דליה בן רבי   רונלי רותם   וצ'יסלב קונסטנטינוב   מרים נבות

המחקר הוזמן על ידי האגף לחינוך מוכר שאינו רשמי במשרד החינוך דרך
לשכת המדען הראשי ומומן בסיועו ובסיוע קרן הארי וינרייב לקידום ילדים

הנתונים, הממצאים, המסקנות, הדעות וההמלצות הם של צוות המומחים מטעם המכון
ועל אחריותם בלבד

עריכת לשון: ענת ברבריאן
תרגום לאנגלית (תמצית מחקר והודעת פרסום): נעמי הלסטד
הפקה והבאה לדפוס: לסלי קליינמן

מאיירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל
מרכז אנגלברג לילדים ולנוער
ת"ד 3886
ירושלים 91037

טלפון : 02-6557400
פקס : 02-5612391

כתובת האינטרנט : www.jdc.org.il/brookdale

פרסומים נוספים של מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל בנושא

אשכנזי, י'; טופילסקי, ט'; שגיא, ש'; אנגיל, מ'. לקראת פרסום. שירותים פסיכולוגיים בבתי ספר יסודיים בשגרה ובחירום. דמ-667-14.

רותם, ר'; בן רבי, ד'. 2014. קידום כישורי שפה של ילדים בגיל הרך בקהילה החרדית: הערכת הפיילוט (לקראת פרסום).

בן-רבי, ד'; ברוך-קוברסקי, ר'; קונסטנטינוב, ו'; רותם, ר'; כהן-נבות, מ'. 2013. מיפוי דרכי הפעולה של בתי-הספר היסודיים וחטיבות הביניים לקידום התלמידים המתקשים: מחקר חוזר (תשע"ב – 2012). דמ-658-13.

בן רבי, ד'; עמיאל, ש'. 2010. תכניות תגבור לימודי לאחר שעות אחר הלימודים: מטרות, דרכי פעולה ומדדים לבחינת איכות התכנית. דמ-567-10.

כהן-נבות, מ'; לוי, ד'; קונסטנטינוב, ו'; עוואדיה, א'; ברוך-קוברסקי, ר'; חסין ט'. 2009. מיפוי דרכי הפעולה של בתי-הספר היסודיים וחטיבות הביניים לקידום התלמידים המתקשים. דמ-509-09.

להזמנת פרסומים נוספים ניתן לפנות למאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל, ת"ד 3886, גבעת הג'וינט, ירושלים 91037, טל': 02-6557400, פקס: 02-5612391, דואר אלקטרוני: brook@jdc.org.il

ניתן לעיין בפרסומים אלה גם באתר המכון: www.jdc.org.il/brookdale

תמצית המחקר

1. הרקע למחקר

קידום של התלמידים המתקשים בלימודים ובהסתגלות לבית הספר הוא אחד מיעדי החשובים של מערכת החינוך בישראל. לשם כך פועלים בתי הספר במגוון דרכים. מטרת המחקר היא ללמוד על דרכי הפעולה לקידום התלמידים המתקשים הקיימות בבתי הספר היסודיים של רשת 'מעין החינוך התורני' ועל הקשיים והצרכים של בתי הספר בתחום זה. המידע מכוון להוות בסיס לתכנון המדיניות ולתכנון דרכי התערבות הולמות לקידום התלמידים המתקשים ולשמש את הגורמים העוסקים בתחום זה במשרד החינוך, ברשת 'מעין החינוך התורני', ברשויות המקומיות, בבתי הספר ובארגונים מהמגזר השלישי. המחקר נערך במקביל למחקר שמיפה את הפעילויות לקידום תלמידים מתקשים בבתי הספר הממלכתיים והממלכתיים-דתיים בארץ.

'מעין החינוך התורני' היא רשת החינוך השנייה בגודלה במגזר החרדי, היא משתייכת לפיקוח המוכר שאינו רשמי ולמדו בה, בתשע"ב, כ-33,000 תלמידים, שהיו כ-17% מהתלמידים בשלב החינוך היסודי בחינוך החרדי הרגיל (לא כולל בתי ספר של החינוך המיוחד). על פי קובץ המוסדות של משרד החינוך ורישומי הרשת, בשנת הלימודים תשע"ב פעלו במסגרת הרשת 167 בתי ספר יסודיים (לא כולל בתי ספר לחינוך מיוחד), מחולקים לפי מגדר: 83 בתי ספר לבנים, 51 בתי ספר לבנות ו-33 בתי ספר מעורבים. בצד השתייכותה לחינוך החרדי, לרשת מאפיינים ייחודיים. בתי הספר של הרשת פרוסים בכל הארץ, אך רבים מהם נמצאים בפריפריה או בשכונות חלשות מבחינה כלכלית.

המיפוי המובא כאן הוא ראשון מסוגו בבתי הספר של 'מעין החינוך התורני' ובמערכת החינוך החרדית בכלל. על אף שבתו הספר של הרשת מייצגים פלח אוכלוסייה ייחודי בחברה החרדית מבחינת התפיסה הדתית ומבחינת מאפייני אוכלוסיית היעד, נכונותם לקחת חלק במיפוי פותחת צוהר ראשון ומאפשרת מבט מעמיק אל התמודדות היום-יומית של כלל החברה החרדית עם קשייהם של תלמידים ואל צרכיה בתחום זה.

ממצאי המחקר מספקים תמונה מקיפה על פעילות בתי הספר לקידום התלמידים המתקשים, על הערכת המנהלים והמחנכים את המידה שבה הסיוע הניתן לתלמידים המתקשים הולם את צורכיהם ומקדם אותם, על קשיים ואתגרים ביישום הפעילויות ועל צרכים לא מסופקים. עם זאת, חשוב להבהיר כי אין בממצאי המחקר מידע מעמיק על אודות איכות יישומן של הפעילויות או על אודות מידת ההצלחה בהשגת יעדיהן.

2. השיטה

המיפוי נעשה באמצעות סקר בקרב כלל מנהלי בתי הספר היסודיים (כיתות א-ח), לא כולל בתי ספר של החינוך המיוחד) של רשת החינוך 'מעין החינוך התורני' ובקרב מדגם מחנכים מבתי ספר אלה. המידע נאסף בשאלונים למילוי עצמי למנהלים ובראיונות טלפוניים למחנכים, במהלך שנת הלימודים תשע"ב (2011-2012). בסך הכול השתתפו בסקר 143 מנהלים (86% היענות) ו-158 מחנכים ומחנכות (69% היענות).

המסגרת המושגית למחקר התבססה על המחקר שנעשה במערכת החינוך הממלכתית והממלכתית דתית, לראשונה בשנת הלימודים תשס"ו (2006), ושוב בשנת הלימודים תשע"ב (2012) – להלן "המחקר הארצי". בשלב המקדים למחקר הנוכחי, מערכת המושגים עודכנה והותאמה לתכנים ולמערכת המושגים המקובלים במערכת החינוך החרדית. עם זאת, מרבית הנושאים והשאלות זהים לאלה הנמצאים במחקר הארצי, דבר המאפשר להשוות בין הממצאים משני המחקרים.

המחקר בחן את פעילות בתי הספר ואת צורכיהם בארבעה מישורים:

- ◆ היערכות כללית של בתי הספר לעבודה עם תלמידים מתקשים (איתור וזיהוי תלמידים מתקשים, בניית תכניות עבודה, הצבת יעדים לעבודה עם תלמידים מתקשים)
- ◆ הפעלת אסטרטגיות שונות למתן מענים לקידום התלמידים (מענים לכלל הכיתה: שיטות הוראה מותאמות לכיתה הטרוגנית, הוספת כח אדם לכיתה, שינוי הרכב וגודל הכיתה; מענים מיוחדים לתלמידים מתקשים: תגבור לימודי בתוך הכיתה ומחוץ לה, סיוע רגשי-חברתי על ידי אנשי מקצוע, חונכות, ועבודה עם הורי התלמידים המתקשים)
- ◆ מערך התמיכה לצוות ההוראה הבית-ספרי (עבודת צוות, תמיכת הצוות הטיפולי, הכשרות לקידום תלמידים מתקשים)
- ◆ קשר עם גורמים מחוץ לבית הספר (גורמים בקהילה ותכניות ביזמת גורמים חיצוניים לבית הספר).

הדוח המלא כולל סקירת ספרות על דרכי פעולה לקידום תלמידים מתקשים, ריכוז נתונים ממקורות שונים על מערכת החינוך החרדית, וסוגיות מרכזיות שעלו ממחקר מקדים בו רואינו אנשי מפתח במערכת. ניתן למצוא אותו באתר מכון ברוקדייל¹. נתוני המחקר מציגים תמונה כוללת לגבי בתי הספר של הרשת, תוך התייחסות למאפיינים המיוחדים של בתי הספר מהסוגים השונים (על פי מגדר), והשוואות לנתונים מהמחקר על בתי הספר הממלכתיים והממלכתיים-דתיים (יסודיים וחסויים ביניים).

3. עיקרי הממצאים וכיווני פעולה

- ◆ בממוצע, המחנכים העריכו כי כמעט שליש (29%) מהתלמידים בכיתותיהם (א-ח) הם תלמידים מתקשים. נתון זה גבוה במובהק מהנתון הממוצע בבתי הספר הממלכתיים היסודיים (22%) ודומה לזה של חטיבות הביניים (30%). אחוז המתקשים גבוה גם כשמשווים את בתי הספר החלשים ביותר של הרשת (בעלי מדד טיפוח 7-10) לבתי הספר בחינוך הממלכתי בעלי אותם מדדי טיפוח (33% בבתי הספר של הרשת, לעומת 23% בבתי ספר יסודיים ו-29% בחטיבות ביניים בחינוך הממלכתי).
- ◆ הממצאים מצביעים על כך שבהיבטים רבים, יש דמיון בין דרכי ההתמודדות של בתי הספר של הרשת לבין בתי הספר הממלכתיים ופתיחות לגישות עבודה הנחשבות כתורמות לקידום התלמידים. עם זאת, ניכרים הבדלים בהיבטים שונים, למשל, בשיעור נמוך יותר של אנשי צוות בעלי השכלה אקדמית או בעלי השכלה מקבילה לאקדמית, בנגישות נמוכה יותר של אנשי המקצוע הטיפוליים לבתי הספר, ובהיקף נמוך יותר של קשרים עם גורמים טיפוליים בקהילה.

¹ www.jdc.org.il/brookdale

♦ יתר על כן, הממצאים מצביעים על היקף גדול יותר של צרכים לא מסופקים בבתי הספר של הרשת. המחנכים העריכו כי כ-60% מהתלמידים הזקוקים לסוגי סיוע שונים (תגבור לימודי, סיוע טיפולי וחונכות) אינם מקבלים אותם.

♦ מהמחקר עולה כי בבתי הספר של הרשת התפתחו מענים ייחודיים להתמודדות עם תלמידים מתקשים, המהווים לעתים חלופה למענים הקיימים בבתי הספר הממלכתיים, כגון, הפרויקט "אבות ובנים"; אנשי צוות (שאינם בעלי מקצוע טיפולי) האמונים על תמיכה רגשית; שימוש נרחב בחונכים ועבודה משותפת עם מרכזי למידה.

♦ נמצאו הבדלים בדרכי הפעולה ובצרכים של בתי הספר המשרתים אוכלוסיות תלמידים שונות:

1. בתי הספר לבנות: בתי ספר אלה מכוונים, יותר מבתי הספר האחרים, להצלחה לימודית העומדת בסטנדרטים של החינוך הממלכתי, על מנת לאפשר את השתלבות הבנות בשוק העבודה. הדבר מתבטא בדפוסי הפעולה הדומים יותר, בהיבטים רבים, לאלה הנהוגים בבתי הספר הממלכתיים, במידת המקצועיות של המענים לתלמידות המתקשות, ובהיקף גדול יותר של קשרים עם משרד החינוך ועם שירותים בקהילה. עם זאת, הקשיים שמעלות מחנכות הבנות מצביעים על צרכים בתחום ההתמודדות עם כיתות הטרוגניות.

2. בתי הספר לבנים: עבודתם של בתי הספר לבנים עם התלמידים המתקשים מתאפיינת במסורת של השקעה רבה בלימוד הבנים תוך כדי שימוש בשיטות לימוד תורניות (קריאה מגיל צעיר, קבוצות לימוד קטנות, ועוד). המכוונות ללמידה והמחויבות בין התלמיד למוסד תופסות מקום ראשון, ומדידת הישגים לימודיים על פי סטנדרטים חיצוניים, תופסת מקום משני. בבתי ספר אלו רווחת הגישה שלפיה ניתן להכיל את קשייהם הלימודיים של הבנים, כל עוד הם אינם פוגעים ברמה הרוחנית הנתפסת של המוסד ובשייכות הקהילתית; בד בבד, יש פחות שימוש בסיוע מקצועי לתלמידים המתקשים. הדבר מתבטא בדגש קטן יותר על איתור ומעקב מסודר אחר הישגי התלמידים ובשימוש רב יותר בכוח אדם לא מקצועי למתן סיוע לימודי לתלמידים מתקשים. כמו כן, בתי ספר אלה מקיימים פחות קשר עם שירותי הרווחה ומנהליהם מביעים חשש גדול יותר ממעורבות של גורמים חיצוניים בבתי הספר. ראוי לציין שבצד בחששות, רבים יותר מהמנהלים מעריכים כי נחוצה לצוות שלהם הדרכה או השתלמות נוספת בנושא איתור תלמידים מתקשים.

3. בתי הספר המעורבים: בתי ספר אלה מתמודדים עם אוכלוסייה חלשה יותר מבחינה חברתית-כלכלית, בצד האתגר הייחודי שבהתמודדות עם שתי אוכלוסיות תלמידים נפרדות (בנים ובנות) באותה מסגרת ניהולית. צוותי בתי הספר המעורבים מדווחים על פחות קשר עם שירותים טיפוליים חיצוניים; על פחות אנשי צוות טיפוליים בבתי הספר ועל פחות הכשרות לצוות. בהתאם לכך, הם מדווחים על קשיים רבים יותר בהתמודדות עם התלמידים המתקשים ועל צורך רב יותר בהכשרות.

מהממצאים עולים כיווני פעולה לחיזוק בתי הספר של הרשת במאמצייהם להתמודד עם צורכיהם של התלמידים המתקשים, ובהם, הפצת אסטרטגיות לקידום תלמידים מתקשים בכלל בתי הספר של הרשת; הסדרת נגישותם של משאבים כגון מתי"אות, הזמינים בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי, לבתי הספר של הרשת; הגדלת מספר אנשי המקצוע הטיפוליים בבתי הספר, בצד חיזוק מודעותם של המורים

לתועלת האפשרית בפנייה לאנשי מקצוע; בחינת דרכים לחיזוק הקשר בין השירותים הטיפוליים בקהילה לבתי הספר, תוך דאגה לסוגיות של התאמה תרבותית; שיפור מקצועיות החונכים; חיזוק מנגנוני תמיכה במורים בהתמודדותם עם התלמידים המתקשים; חיזוק ההכשרות למורים ולמנהלים. כל זאת, תוך תשומת לב לצרכים השונים של בתי הספר מהסוגים השונים.

מהממצאים עולה, שבצד חשש מסוים מפני שיתוף פעולה עם גורמים חיצוניים העשויים לפגוע באורח החיים הייחודי של החברה החרדית, יש פתיחות גוברת והולכת של בתי הספר לרכישת ידע ולהכרת דרכי פעולה חדשות לקידום תלמידים מתקשים. רצונם של בכירי הרשת לשתף פעולה עם המיפוי הוא צעד נוסף לקראת הרחבת שיתוף הפעולה בין מערכת החינוך הממלכתית לבין בתי הספר החרדיים. זהו גם צעד נוסף ללמידה על דרכי הפעולה של כלל בתי הספר החרדיים כדי שניתן יהיה לתמוך בהמשך התכנון, הפיתוח וההטמעה של מדיניות ושל דרכי התערבות הולמות לקידום של התלמידים המתקשים בבתי ספר אלה.

ממצאי המחקר יופצו בפורומים שונים, תוך דיון ודיאלוג עם אנשי המקצוע במשרד החינוך, ברשת 'מעין החינוך התורני' ובבתי הספר עצמם.

דברי תודה

ברצוננו להודות לאנשים הרבים שתרמו לביצוע מחקר זה :

באגף לחינוך מוכר שאינו רשמי במשרד החינוך, ברצוננו להודות למר יהודה פינסקי, מנהל האגף, ולגב' רות אלמליח, מפקחת ארצית, על ייזום המחקר ועל הליווי לאורך כל הדרך ; ולמפקחי האגף על סיועם בהבנת מאפייני החינוך החרדי וביצירת הקשר עם המוסדות.

ברשת 'מעין החינוך התורני', ברצוננו להודות לגב' אסתר אטיאס, אחראית אזורית – מרכז וירושלים, שללא תמיכתה קשה היה להגיע לאחוזי ההיענות הגבוהים למחקר. תודה גם להנהלת הרשת ולאנשי המקצוע במטה על התמיכה בקיום המחקר ועל שסייעו בכל הנדרש, ולמנהלות ולמחנכות בבתי ספר שונים, שתיארו בהרחבה את הנעשה במוסדותיהן ואפשרו לנו ללמוד על התמונה הכוללת של ההתמודדות עם התלמידים המתקשים.

אנו מודים לאנשי מקצוע נוספים שתרמו להרחבת הבנתנו את עולם המושגים של החינוך החרדי, בהם הגב' רחל הלר, ד"ר סימה זלצברג, ד"ר הסתר פאס (מכללת ספיר), ד"ר גד אבקסיס, ואנשי הצוות במכון אחי"ה ובמרכז לילד ולמשפחה בבני-ברק ; ולכל המנהלים והמחנכים שהשתתפו בסקר ותרמו את המידע שאיפשר את ביצוע מחקר זה.

אנו מודים מאוד לאנשי לשכת המדען הראשי במשרד החינוך, בראשות פרופ' זכריה מדר, על הסיוע בכל שלבי המחקר.

אנו מודים לחברי צוות מאיירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל : לפרופ' ג'ק חביב, מנכ"ל המכון, על ליווי המחקר לאורך כל הדרך, וכן לכל חברי צוות המרכז לילדים ולנוער – לרות ברוך-קוברסקי, על השותפות בחשיבה ; לדגנית לוי, על הייעוץ בעבודת השדה ; ולשרון עמיאל, שסייעה בכתיבת חלק מהפרקים. תודה לאסף שרון על הייעוץ בניתוח הנתונים, לתמרה יהלום ולבן שלומי, שריכזו את עבודת השדה, לרויטל אביב-מתוק, לענת ברבריאן וללסלי קליינמן על תרומתן בהפקת הדוח.

תוכן העניינים

1	1. מבוא
1	1.1 רקע
1	1.2 מבנה הדוח
2	1.3 מאפייניה העיקריים של החברה החרדית
5	1.4 מערכת החינוך החרדית
11	1.5 'מעייין החינוך התורני' – סקירה כללית ומאפייני בתי הספר
16	2. דרכי הפעולה לקידום התלמידים המתקשים – סקירת ספרות המחקר
28	3. שיטת המחקר
28	3.1 מטרות המחקר
29	3.2 מחקר מקדים
30	3.3 מערך המחקר
30	3.4 אוכלוסיית המחקר והמדגם
33	3.5 כלי המחקר ושיטת איסוף הנתונים
35	3.6 המסגרת המושגית
37	3.7 עיבוד הנתונים
38	3.8 מגבלות המחקר
38	4. התלמידים המתקשים והיערכות בתי הספר לעבודה עם
38	4.1 התלמידים המתקשים במערכת החינוך החרדית: היקף ואיתור
40	4.2 שיעור התלמידים המתקשים בבתי הספר של 'מעייין החינוך התורני'
42	4.3 יעדי המנהלים בעבודה עם התלמידים המתקשים
45	4.4 תהליכי איתור הצרכים וזיהויים ותכנון העבודה עם התלמידים המתקשים
45	4.5 החינוך המיוחד ו'חוק השילוב' במערכת החינוך החרדית
51	וברשת 'מעייין החינוך התורני'
55	5. האסטרטגיות העיקריות לקידום התלמידים
55	5.1 האסטרטגיות העיקריות להתמודדות עם השונות בין תלמידי הכיתה
59	5.2 האסטרטגיות העיקריות לקידום התלמידים המתקשים
77	5.3 הערכת האסטרטגיות לקידום הישגי התלמידים המתקשים
79	6. מערך התמיכה לצוות ההוראה הבית-ספרי
79	6.1 מערך התמיכה הארגונית: תמיכה מקצועית ועבודת צוות
84	6.2 הכשרה לקידום העבודה עם התלמידים המתקשים
89	7. הקשר עם גורמים מחוץ לבית הספר
89	7.1 הקשר עם גורמים בקהילה
94	7.2 תכניות חיצוניות לקידום התלמידים המתקשים
105	7.3 שביעות הרצון מהתכניות המופעלות
106	8. ההתמודדות עם צורכי התלמידים המתקשים על פי תפיסת המנהלים והמחנכים
106	8.1 קשיים ותחושת סיפוק בעבודה עם התלמידים המתקשים
109	8.2 מתן מענה הולם לצורכי התלמידים המתקשים על פי הערכת המחנכים
110	8.3 צרכים בלתי מסופקים
113	8.4 הצעות המנהלים והמחנכים להמשך פעולה

118	9. הסוגיות העיקריות וכיווני הפעולה
121	ביבליוגרפיה
135	נספח א: מאפיינים של בתי הספר שנכללו בסקר
136	נספח ב: היקף והיערכות בתי הספר לעבודה עם התלמידים המתקשים
138	נספח ג: האסטרטגיות העיקריות למתן מענים לקידום התלמידים המתקשים
145	נספח ד: מערך התמיכה לצוות ההוראה הבית-ספרי
146	נספח ה: הקשר עם הגורמים מחוץ לבית הספר
148	נספח ו: תפיסת המנהלים והמחנכים את ההתמודדות עם צורכי התלמידים המתקשים

רשימת הלוחות

פרק 4: התלמידים המתקשים והיערכות בתי הספר לעבודה עם

7	לוח 1: בתיה"ס היסודיים החרדיים בישראל, לפי סוג הפיקוח ומגדר התלמידים - 2010
14	לוח 2: מספר תלמידים ממוצע ויחס מספרי מורה-תלמיד על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
14	לוח 3: בתיה"ס שבהם יש יום חינוך ארוך וסיוע כלכלי לתלמידים על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס ולפי סוג הסיוע
15	לוח 4: מנהלי בתיה"ס, לפי סוג ביה"ס ולפי ותק בהוראה ובניהול
16	לוח 5: ותק בהוראה והשכלה של מחנכי הכיתות, לפי סוג ביה"ס
32	לוח 6: דגימת המחנכים
32	לוח 7: המנהלים שרואיניו, לפי סוג ביה"ס
32	לוח 8: המחנכים שרואיניו, לפי שכבות כיתה וסוג ביה"ס
42	לוח 9: התלמידים המתקשים בביה"ס על פי דיווח המנהלים והמחנכים, לפי סוג ביה"ס
42	לוח 10: התלמידים שאובחנו, על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס
44	לוח 11: היעדים העיקריים של מנהלי בתיה"ס בעבודה עם התלמידים המתקשים, לפי סוג ביה"ס
48	לוח 12: השימוש במידע (לעתים קרובות או תמיד) לאיתור תלמידים מתקשים על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס
49	לוח 13: התייחסות למגוון הצרכים של התלמידים על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס
49	לוח 14: אחוז ממוצע של תלמידים בכיתה, ש"בשנה האחרונה" נעשו לגביהם פעולות לאיתור ולזיהוי קשייהם על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס

- לוח 15 : הכנת תכניות אישיות לעבודה עם התלמידים המתקשים על פי דיווח המחנכים,
51 לפי סוג ביה"ס
- לוח 16 : כיתות חינוך מיוחד וזכאות לשילוב בביה"ס, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
54
- לוח 17 : תלמידים זכאי סל שילוב, על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס
54
- לוח 18 : בתי ספר שבהם פועלים מדריכי מתי"א על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
54
- פרק 5: האסטרטגיות העיקריות לקידום תלמידים**
- לוח 19 : מחנכים שדיווחו על הוראה בשיטות שונות, לפי סוג ביה"ס
57
- לוח 20 : מנהלים שדיווחו על בתי הספר שבהם מלמדים שני אנשי צוות יחד באותה כיתה,
57 לפי סוג ביה"ס
- לוח 21 : הקבצות בבתי הספר ובשכבות הלימוד על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
59
- לוח 22 : בתי הספר, הכיתות והתלמידים שמקבלים תגבור לימודי על פי דיווח
61 המנהלים והמחנכים, לפי סוג ביה"ס
- לוח 23 : כוח האדם שמעניק את התגבור הלימודי והדרכתו, על פי דיווח המנהלים,
63 לפי סוג ביה"ס
- לוח 24 : מועד מתן התגבור מחוץ לכיתה, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
63
- לוח 25 : קשיים ביישום התגבור הלימודי לתלמידים המתקשים, על פי דיווח המנהלים,
65 לפי סוג ביה"ס
- לוח 26 : בתי ספר שבהם יש יועצים, פסיכולוגים ואנשי צוות הנותנים סיוע רגשי
68 לתלמידים על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- לוח 27 : בתי הספר שבהם ניתן סיוע טיפולי בכיתות ובקרב תלמידים על פי דיווח המנהלים
69 והמחנכים, לפי סוג ביה"ס
- לוח 28 : בתי הספר שבהם ניתן סיוע טיפולי ומועד נתינתו על פי דיווח המנהלים,
70 לפי סוג ביה"ס
- לוח 29 : בתי ספר, כיתות ותלמידים שמקבלים חונכות לקידום רגשי-חברתי
72 על פי דיווח המנהלים והמחנכים, לפי סוג ביה"ס
- לוח 30 : מאפייני מתן החונכות : כוח אדם, הדרכתו ומועדי נתינת החונכות בבתי הספר
72 שבהם ניתנת חונכות על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- לוח 31 : בתי ספר וכיתות שבהם יש פעילות עם הורי התלמידים המתקשים
74 על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- לוח 32 : כוח האדם שעורך פעילויות מיוחדות עם הורי התלמידים המתקשים והיקף
74 המקבלים הדרכה מתאימה על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- לוח 33 : זכאי סל שילוב, מתוך מקבלי הסיוע על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס
76

- 78 לוח 34 : המחנכים והמנהלים שדיווחו שהפעולה מקדמת את התלמידים המתקשים המקבלים אותה, לפי סוג ביה"ס
- 78 לוח 35 : המחנכים שדיווחו שביישום המענים ניתנות מספיק שעות
- פרק 6 : מערך התמיכה לצוות ההוראה הבית-ספרי**
- 81 לוח 36 : אנשי המקצוע שאליהם פונים המחנכים בנוגע לבעיות או להתלבטויות לגבי התלמידים המתקשים, לפי סוג ביה"ס
- 81 לוח 37 : המחנכים הנמצאים בקשר עם גורמים שונים מבית הספר בנוגע לבעיות או להתלבטויות שעולות בעבודה עם התלמידים המתקשים לפי סוג ביה"ס
- 83 לוח 38 : ישיבות צוות ופורומים מקצועיים : דיווח המחנכים והמנהלים על השתתפותם כמדד לעבודת הצוות, לפי סוג ביה"ס
- 84 לוח 39 : מחנכים שהעריכו כי יש להם 'כתובת' להתייעצויות בבית הספר בנושאים הקשורים לעבודה עם התלמידים המתקשים, לפי סוג ביה"ס
- 86 לוח 40 : השתתפות בהכשרות לקידום העבודה עם התלמידים המתקשים במהלך שנת הלימודים הנוכחית על פי דיווח המנהלים והמחנכים, לפי סוג ביה"ס
- 86 לוח 41 : השתתפות בהכשרות לקידום העבודה עם התלמידים המתקשים במהלך שנת הלימודים הנוכחית על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- 88 לוח 42 : תחומי ההכשרות לקידום העבודה עם התלמידים המתקשים שהתקיימו בשנת הלימודים תשע"ב על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- 89 לוח 43 : המשתתפים בהכשרות מקבלים ידע ומיומנויות רלוונטיות לקידום התלמידים המתקשים על פי הערכת המנהלים והמחנכים, לפי סוג ביה"ס
- פרק 7 : הקשר עם גורמי מחוץ לבית הספר**
- 93 לוח 44 : הקשר של בתי הספר עם שירותים בקהילה על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- 93 לוח 45 : ממוצע של תלמידים בכיתה, שלגביהם נעשו "בשנה האחרונה" פעולות שונות לאיתור ולזיהוי קשיים, כולל הפניית תלמידים לגורמי טיפול מחוץ לביה"ס, על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס
- 94 לוח 46 : היקף פעילות מרכזי הלמידה, בבתי ספר, בכיתות ובקרב תלמידים על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס
- 97 לוח 47 : התכניות החיצוניות : בתי ספר שבהם מיושמות תכניות חיצוניות לקידום התלמידים המתקשים ותלמידים המשתתפים בכל תכנית על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- 97 לוח 48 : התכניות החיצוניות : תלמידים המשתתפים בכל תכנית על פי דיווח המנהלים, לפי אחוז תלמידים מתקשים
- 98 לוח 49 : משך זמן הפעלת התכניות החיצוניות המיושמות בבתי הספר, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס

- 100 לוח 50 : תחומי התכניות החיצוניות המיושמות בבתי הספר על פי דיווח המנהלים,
לפי סוג ביה"ס
- 101 לוח 51 : התפלגות התכניות החיצוניות על פי דיווח המנהלים, לפי סוג הגורם הפדגוגי
החיצוני ולפי סוג ביה"ס
- 102 לוח 52 : אופי המעורבות הפדגוגית של התכניות החיצוניות בבתי הספר על פי דיווח המנהלים,
לפי סוג ביה"ס
- 104 לוח 53 : עמדות המנהלים כלפי הכנסת תכניות חיצוניות לבית הספר, לפי סוג ביה"ס
- 105 לוח 54 : התרומות הרצויות של התכניות החיצוניות לבתי הספר על פי דיווח המנהלים,
לפי סוג ביה"ס
- 105 לוח 55 : תרומת התכניות החיצוניות לתלמידים המתקשים על פי הערכת המנהלים והמחנכים
- פרק 8: ההתמודדות עם צורכי התלמידים המתקשים על פי תפיסת המנהלים והמחנכים**
- 108 לוח 56 : הקשיים העיקריים של בתיה"ס בעבודה עם התלמידים המתקשים על פי
דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- 108 לוח 57 : עמדות המחנכים כלפי פעילותם עם התלמידים המתקשים, לפי סוג ביה"ס
- 108 לוח 58 : סיפוק ותחושת הצלחה של המחנכים, בעבודתם עם התלמידים המתקשים,
על פי דיווחם, לפי סוג ביה"ס
- 109 לוח 59 : המידה שבה הכלים והמשאבים העומדים לרשות המחנכים מאפשרים להם,
על פי הערכתם, להתמודד עם צורכי התלמידים המתקשים, לפי סוג ביה"ס
- 109 לוח 60 : התלמידים המתקשים המקבלים מענה הולם לצורכיהם על פי הערכת המחנכים,
לפי סוג ביה"ס
- 112 לוח 61 : הכינות, שבהן יש תלמידים שזקוקים למגוון מענים ולא מקבלים אותם
על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס
- 113 לוח 62 : התלמידים המקבלים מענים שונים, אל מול צרכים בלתי מסופקים של התלמידים
באותו מענה, על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס
- 114 לוח 63 : הפעולות החשובות ביותר לקידום התלמידים המתקשים על פי דיווח המנהלים,
לפי סוג ביה"ס
- 115 לוח 64 : הפעולות החשובות ביותר לשם קידום של התלמידים המתקשים על פי
תפיסת המחנכים, לפי סוג ביה"ס
- 117 לוח 65 : הצורך של צוות בית הספר להיעזר בהכשרה בתחומים שונים, כדי להצליח
בקידום התלמידים המתקשים, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג ביה"ס
- 117 לוח 66 : הצורך להיעזר בהכשרה בתחומים שונים, כדי להצליח בקידום התלמידים
המתקשים על פי דיווח המחנכים, לפי סוג ביה"ס

רשימת לוחות בנספחים

נספח א: מאפיינים של בתי הספר שנכללו בסקר

לוח א1: מאפיינים של בתי הספר, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 135

נספח ב: היקף והיערכות בתי הספר לעבודה עם התלמידים המתקשים

לוח ב1: התלמידים המתקשים בבית הספר על פי דיווח הממחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 136

לוח ב2: התייחסות למגוון הצרכים של התלמידים ושימוש במידע לצורך איתור תלמידים מתקשים, על פי דיווח הממחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 136

לוח ב3: התייחסות למגוון הצרכים של התלמידים ושימוש במידע לצורך איתור תלמידים מתקשים, על פי דיווח הממחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 137

לוח ב4: יישום היבטים ב"חוק השילוב", על פי דיווח המנהלים והממחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 137

נספח ג: האסטרטגיות העיקריות למתן מענים לקידום התלמידים המתקשים

לוח ג1: הוראה בשיטות שונות, על פי דיווח הממחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 138

לוח ג2: בתי הספר שבהם מופעלות אסטרטגיות שונות להתמודדות עם שונות ברמה הלימודית של תלמידי הכיתה על פי דיווח המנהלים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 138

לוח ג3: השכבות והמקצועות שבהם ניתנים מענים לימודיים מוגברים, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג והגדרת ביה"ס 139

לוח ג4: הקבצות בבתי הספר ובשכבות הלימוד על פי דיווח המנהלים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 139

לוח ג5: מספר האסטרטגיות השונות לקידום התלמידים המתקשים שמיושמות בבית ספר על פי דיווח המנהלים והממחנכים, לפי סוג והגדרת ביה"ס 140

לוח ג6: סוגי מענים טיפוליים הניתנים על-ידי אנשי מקצוע טיפוליים, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג והגדרת ביה"ס 140

לוח ג7: קשיים ביישום מענים טיפוליים וחברתיים לתלמידים המתקשים, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג והגדרת ביה"ס 141

לוח ג8: מטרות, סוגים והיקף פעילויות מיוחדות עם ההורים של התלמידים המתקשים, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג והגדרת ביה"ס 141

לוח ג9: מספר האסטרטגיות השונות לקידום התלמידים המתקשים שמיושמות בבתי הספר, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 142

לוח ג10: יישום התגבור הלימודי (הדרכה ומועד), על פי דיווח המנהלים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך 142

143 לוח ג11 : היקף ויישום המענים בבתי ספר, בכיתות ובקרב תלמידים, על פי דיווח המחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

143 לוח ג12 : הזכאים לסל שילוב בקרב מקבלי הסיוע, על פי דיווח המחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

144 לוח ג13 : דיווח המחנכים כי ביישום האסטרטגיות ניתנות מספיק שעות, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

נספח ד: מערך התמיכה לצוות ההוראה הבית-ספרי

145 לוח ד1 : פנייה של המחנכים אל אנשי מקצוע ועמיתים בנוגע לבעיות או להתלבטויות לגבי התלמידים המתקשים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

145 לוח ד2 : אופי הלמידה בהכשרות הניתנות למחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

נספח ה: הקשר עם הגורמים מחוץ לבית הספר

146 לוח ה1 : הקשר של בתי הספר עם שירותים בקהילה על פי דיווח המנהלים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

146 לוח ה2 : תכניות חיצוניות מיושמות בהיקפים דומים של בתי ספר וכיתות כמו בחינוך הממלכתי

147 לוח ה3 : התפלגות התכניות החיצוניות לפי סוג הגורם הפדגוגי החיצוני, על פי דיווח המנהלים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

147 לוח ה4 : עמדות המנהלים כלפי הכנסת תכניות חיצוניות לבית הספר, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

נספח ו: ההתמודדות עם צורכי התלמידים המתקשים על פי הערכת המנהלים והמחנכים

148 לוח ו1 : המידה שבה הכלים והמשאבים העומדים לרשות המחנכים מאפשרים להם, על פי הערכתם, להתמודד עם צורכי התלמידים המתקשים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

148 לוח ו2 : התלמידים המתקשים המקבלים מענה הולם לצורכיהם על פי הערכת המחנכים, לפי סוג ביה"ס

149 לוח ו3 : הכיתות, שבהן יש תלמידים שזקוקים למענים השונים ולא מקבלים, על פי דיווח המחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

149 לוח ו4 : תלמידים הזקוקים למענים ולא מקבלים, על פי דיווח המחנכים, לפי סוג החינוך ושלב החינוך

רשימת תרשימים

פרק 4: התלמידים המתקשים והיערכות בתי הספר לעבודה עם

41 תרשים 1 : שיעור התלמידים המתקשים בכיתה על פי דיווח המחנכים

47 תרשים 2 : שימוש במידע לצורכי איתור ולזיהוי תלמידים מתקשים : דיווח המחנכים

48 תרשים 3 : פעולות לאיתור ולזיהוי תלמידים מתקשים : דיווח המחנכים

	פרק 5: האסטרטגיות העיקריות לקידום תלמידים
56	תרשים 4: שיטות להתמודדות בכיתה הטרוגנית
58	תרשים 5: שימוש בהוראה של שני אנשי צוות
59	תרשים 6: היקפי השימוש בהקבצות, לפי יסודי וחט"ב
75	תרשים 7: סיכום היקפי המענים בבתי הספר של הרשת ובבתי הספר הממלכתיים
	פרק 6: מערך התמיכה לצוות ההוראה הבית-ספרי
81	תרשים 8: היקפי פניית המחנכים לאנשי מקצוע
83	תרשים 9: תמיכה בצוות החינוכי – דיווח המחנכים
	פרק 7: הקשר עם גורמים מחוץ לבית הספר
92	תרשים 10: קשר שוטף עם גורמים בקהילה
101	תרשים 11: גורם פדגוגי חיצוני המעורב בתכניות החיצוניות
104	תרשים 12: עמדות המנהלים כלפי הכנסת תכניות חיצוניות לבית הספר
	פרק 8: ההתמודדות עם צורכי התלמידים המתקשים על פי תפיסת המנהלים והמחנכים
111	תרשים 13: הכיתות שבהן יש תלמידים הזקוקים למענה ולא מקבלים
111	תרשים 14: התלמידים הזקוקים למענה ולא מקבלים